

Przepisy a wszelkie „terenówki”

Jeszcze niedawno samochody terenowe były głównie w posiadaniu Policji, Straży Granicznej lub służb leśnych, ochrony środowiska czy energetycznych. Obecnie coraz częściej korzystają z nich osoby prywatne.

Zwykle używane są do poruszania się po głównych drogach i miastach, gdzie bardziej niż inne pojazdy przyczyniają się do zanieczyszczenia powietrza (duża masa pojazdu), a wykorzystywanie właściwości terenowych pojazdów kończy się na bezproblemowym pokonywaniu wysokich krawężników czy większych dziur w jezdni. Gorzej dzieje się, gdy posiadacz pojazdu z napędem 4 x 4 zechce sprawdzić pojazd i swoje umiejętności „na łonie natury”. Efektem nierzadko są zniszczone drogi leśne i polne, dewastacja siedlisk przyrodniczych oraz śmierć lub płoszenie zwierząt. Negatywne skutki społeczne takich przejazdów to natomiast m.in. hałas, utrudnione poruszanie się po szlakach pieszych czy rowerowych oraz angażowanie służb do walki z tym procederem.

Tor w Uściążu. Fot. Wojciech Sosik

Prawo o ruchu drogowym

Regulacje dotyczące poruszania się po drogach reguluje prawo o ruchu drogowym¹. Samochód terenowy czy quad poruszający się po drogach publicznych, muszą być zarejestrowane, wyposażone w tablice rejestracyjne, posiadać aktualne ubezpieczenie OC, a ponadto kierujący musi mieć uprawnienia do prowadzenia takiego pojazdu. Te wymagania dotyczą zarówno samochodów terenowych, jak i - stosunkowo od niedawna - quadów. Wymóg posiadania OC wynika z faktu wyniknięcia ewentualnej szkody materialnej i niematerialnej osoby trzeciej z ruchem ubezpieczonego pojazdu, niezależnie, czy na drodze, czy w miejscu ogólnodostępnym (np. w lesie prywatnym, w dolinie rzeki)². Zatem nawet jeśli ktoś porusza się pojazdem terenowym tylko poza drogami, również obowiązany jest posiadać ubezpieczenie OC.

Innym ważnym wymogiem dotyczącym quadów jest posiadanie odpowiednich uprawnień. Większe pojazdy tego typu wymagają posiadania przynajmniej prawa jazdy kat. B1, do mniejszych dojazdów (masa bez obciążenia nie przekracza 350 kg, a prędkość konstrukcyjna wynosi maksymalnie 45 km/h) wystarczy mieć ukończone 13 lat i posiadać kartę rowerową (osoby powyżej 18. roku życia nie muszą posiadać specjalnych uprawnień). W stosunku do młodszych dzieci poruszających się quadami poza drogami, stosuje się art. 1 ust. 2 ustawy prawo o ruchu drogowym, który pozwala stosować ustawę, jeśli ma to na celu uniknięcie zagrożenia bezpieczeństwa uczestników. Policja stoi na stanowisku, że dziecko kierujące quadem to zagrożenie jego życia i zdrowia z uwagi na niedojrzałość fizyczną i psychiczną.

Planowane jest dalsze zaostrzenie prawa dotyczącego używania quadów. Z doniesień medialnych można dowiedzieć się, że jeszcze w 2010 r. do poruszania się quadem niezbędne będzie ukończenie 14 lat i uzyskanie specjalnego prawa jazdy.

Za nieprzestrzeganie ww. przepisów odpowiedzialność karną w trybie postępowania w sprawach o popełnienie wykroczenia ponoszą sprawcy czynów zabronionych, a w stosunku do dzieci - ich opiekunowie (podstawa prawna: art. 96 par. 1 Kodeksu wykroczeń)³.

Rajdy a „przejażdżki”

Przejazdy samochodami terenowymi czy quadami po bocznych drogach i bezdrożach często mają mniej lub bardziej zorganizowany charakter. Organizatorami takich imprez są najczęściej stowarzyszenia zrzeszające posiadaczy pojazdów lub firmy wyspecjalizowane w urządzaniu takich przejazdów.

Z organizacją rajdu wiąże się wiele różnych obowiązków. Są one szczegółowo wymienione we wspomnianej ustawie Prawo o ruchu drogowym – „Wykorzystanie dróg w sposób szczególny” (Dział II, Rozdział 5, Oddział 5). W artykule 65 i następnych aktu prawnego nałożono na organizatora rajdu konieczność spełnienia licznych obowiązków związanych z zapewnieniem szeroko rozumianego bezpieczeństwa uczestnikom rajdu oraz innym osobom.

Wśród nich na szczególną uwagę zasługują obowiązki związane ze *spełnieniem wymagań określonych w szczególności w przepisach ochrony środowiska*. Jako przykład można podać, że w tym sformułowaniu mieści się (co do zasady) zarówno zakaz wjazdu w granice obszarów objętych formami ochrony przyrody, jak i zabezpieczenie środowiska przed skutkami uwolnienia do środowiska substancji niebezpiecznych (np. ropa z uszkodzonego baku samochodu). Ważnym obowiązkiem jest także przekazanie do wiadomości publicznej informacji o utrudnieniach w ruchu wynikających z planowanej imprezy.

Przed rozpoczęciem imprezy organizator musi uzyskać zgodę w formie decyzji administracyjnej. Wydaje ją organ, który sprawuje zarząd nad daną drogą publiczną. Gdyby rajd był prowadzony po kilku drogach, decyzję wydaje organ zarządzający drogą o najwyższej kategorii. Wspomniane organy to wójt, burmistrz lub prezydent miasta (drogi gminne), starosta lub prezydent (drogi powiatowe), marszałek (drogi wojewódzkie) i właściwy dyrektor Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (drogi krajowe). W praktyce decyzje przygotowywane są przez upoważnionych pracowników, np. dyrektorów zarządów dróg. W postępowaniach przy wydawaniu takich decyzji, na zasadach ogólnych, określonych w kpa⁴, mogą uczestniczyć na prawach strony organizacje społeczne.

Obok rajdów organizowane są tzw. przejażdżki samochodami terenowymi. Mają one miejsce zwykle na obszarach atrakcyjnych turystycznie i organizowane są przez prywatne podmioty. W tym przypadku nie ma specjalnych obostrzeń, które dotyczą organizatorów rajdów. Organizatorzy jednak są zobowiązani do przestrzegania wszelkich powszechnie obowiązujących przepisów, np. prawa o ruchu drogowym. Ponadto obowiązują zakazy wynikające z prawa własności (zgoda na poruszanie się od właściciela gruntu), ustawy o lasach⁵ (zakaz poruszania się pojazdami silnikowymi poza drogami wyznaczonymi) czy ustawy o ochronie przyrody⁶ (co do zasady zakaz wjazdu do rezerwatów przyrody, parków narodowych).

Rajdy a obszary cenne przyrodniczo

Ustawodawca przygotował pewne narzędzia prawne w celu zabezpieczenia przed „terenówkami” obszarów cennych pod względem przyrodniczym, które zostały objęte niektórymi formami ochrony przyrody. Ustawa o ochronie przyrody zakazuje używania ich w parkach narodowych i rezerwach przyrody (poza miejscami wyznaczonymi). Poza drogami publicznymi i miejscami wyznaczonymi, niedopuszczalny jest ruch wszelkich pojazdów motorowych w Lasach Państwowych. Takie uregulowanie zostało zawarte w ustawie o lasach.

Organizacja rajdów wykluczona jest w granicach parków krajobrazowych pod warunkiem, że taki zakaz został wpisany do ich katalogu, zawartego w stosownym rozporządzeniu w sprawie parku krajobrazowego. Jeśli rajd ma się odbywać na obszarze Natura 2000, organ wydający decyzje

powinien rozważyć, czy nie będzie on miał znaczącego negatywnego wpływu na przedmiot ochrony ostoi. Gdyby rajd spowodował uszczerbek dla środowiska, np. zniszczone zostałyby siedliska „naturowe” lub nastąpił wyciek substancji ropopochodnych do gruntu, wtedy podmiot ponosi odpowiedzialność określoną w ustawie „szkodowej”⁷.

Przeprowadzenie rajdu czy tylko „przejażdżki” może spowodować naruszenie zakazów obowiązujących na obszarach chronionego krajobrazu i w „małych” formach ochrony, szczególnie w użytku ekologicznym, powierzchniowym pomniku przyrody czy na objętym ochroną gatunkową stanowisku roślin, zwierząt lub grzybów. Za złamanie zakazów sprawcy ponoszą odpowiedzialność karną, określoną w ww. ustawach. Egzekwowaniem tych przepisów zajmują się służby ochrony środowiska (straże parków, Straż Leśna) oraz Policja.

Rafał Jasiński

Jak reagować na „szalejące” terenówki?

Pojazdy terenowe można nierzadko spotkać w miejscach niedozwolonych. Każdy ma prawo reagować, widząc taką sytuację. Najprostszą metodą jest natychmiastowe poinformowanie właściwych służb. Generalną kompetencję w tym zakresie ma Policja. Jej funkcjonariusze powinni przyjechać na miejsce, ewentualnie poinformować inną jednostkę, taką jak Straż Leśna (teren Lasów Państwowych), Straż Parku Narodowego czy nawet Straż Graniczną (tereny przygraniczne). Wszystkie te instytucje posiadają uprawnienia do kontroli pojazdów oraz ewentualnego zastosowania sankcji w razie łamania prawa.

Jeśli dochodzi do niszczenia form ochrony przyrody, warto także interweniować u służb ochrony przyrody – dyrekcji parku narodowego, regionalnej dyrekcji ochrony środowiska (rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000), zespołu parków krajobrazowych (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu), właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta („małe” formy ochrony). Instytucje te powinny zbadać sygnał, w razie zaistnienia łamania zakazów podjąć stosowne działania, np. wystąpić do organów ścigania.

Zanim odpowiednie służby dotrą na miejsce, warto do celów dowodowych wykonać zdjęcia. Można oczywiście podjąć samodzielną interwencję (np. poinformować sprawcę o popełnianiu przez niego czyn zabronionego), jednak należy przy tym spodziewać się bardzo różnych, często nieprzyjemnych, reakcji. (Jar)

Spis aktów prawnych:

1. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (DzU z 2005 r. nr 108, poz. 908 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (DzU z 2003 r. nr 124, poz. 1152 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (DzU z 2007 r. nr 109, poz. 756 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (DzU z 2005 r. nr 45, poz. 435 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DzU z 2004 r. nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

7. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (DzU z 2007 r. nr 75, poz. 493 oraz z 2008 r. nr 138, poz. 865).

Kolumna dofinansowana przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.